

**Національний університет цивільного захисту України
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Факультет пожежної безпеки**

Кафедра автоматичних систем безпеки та електроустановок

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання контрольної роботи з дисципліни
«СИСТЕМИ АВТОМАТИЧНОГО КОНТРОЛЮ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ»
здобувачами за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
в галузі знань 26 “Цивільна безпека”, за спеціальністю 263 “Цивільна безпека”
за освітньо-професійною програмою «Цивільний захист»

Черкаси 2021

Упорядники:

Віталій ТОМЕНКО, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автоматичних систем безпеки та електроустановок; Ігор ШКАРАБУРА, доктор філософії, доцент кафедри автоматичних систем безпеки та електроустановок

Рецензент:

начальник кафедри безпеки об'єктів будівництва та охорони праці Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України кандидат технічних наук, доцент Андрій БЕРЕЗОВСЬКИЙ

Методичні вказівки та завдання для виконання контрольних робіт з дисципліни «Системи автоматичного контролю небезпечних факторів» здобувачами за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 “Цивільна безпека”, спеціальності: 263 " Цивільна безпека" за освітньо-професійною програмою «Цивільний захист» / Упор. Віталій ТОМЕНКО, Ігор ШКАРАБУРА – Черкаси: ЧПБ, 2021. - с. 34.

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради факультету пожежної безпеки Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Протокол від «31» вересня 2021 року № 2

ЗМІСТ

	Стор.
ЗМІСТ	3
Розділ 1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
Розділ 2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
Розділ 3. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ	11
3.1. Завдання і рекомендації для виконання контрольної роботи № 1	11
3.2. Завдання і рекомендації для виконання контрольної роботи № 2	18
3.3. Завдання і рекомендації для виконання контрольної роботи № 3	22
ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	26
ДОДАТКИ	30

Розділ 1. МЕТА І ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Системи автоматичного контролю небезпечних факторів» є засвоєння здобувачами вищої освіти основ будови та функціонування систем протипожежного захисту, принципів побудови і проектування засобів пожежної автоматики, а також набуття теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для проектування, перевірки та обслуговування систем протипожежного захисту в період їх проектування, будівництва та експлуатації.

Завдання: вивчити теоретичні та практичні питання, пов'язані із проектуванням, перевіркою та обслуговуванням систем протипожежного захисту під час будівництва та експлуатації будинків і споруд.

В результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- принципи побудови і функціонування автоматичних систем протипожежного захисту;
- основи проектування систем автоматичної пожежної сигналізації та автоматичних установок пожежогасіння;
- основні законодавчі та нормативні акти з питань розробки, монтажу і технічному утримуванню засобів пожежної автоматики;

вміти:

- розв'язувати основні задачі, пов'язані з проектуванням автоматичних систем протипожежного захисту;
- перевіряти працездатність автоматичних систем протипожежного захисту;
- користуватися керівними і нормативними документами під час перевірки працездатності автоматичних систем протипожежного захисту.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

1) *інтегральна компетентність*: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в процесі навчання та майбутній професійній діяльності, що передбачає застосування набутих знань, вмінь та навичок і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

2) *загальні компетентності*:

- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професії;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;

- визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;

3) професійні компетентності:

- здатність застосовувати знання законодавства та державних стандартів України в професійній діяльності;

- здатність застосовувати знання про сучасні досягнення.

Розділ 2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми навчальної дисципліни:

Модуль 1. Технічні пристрої, системи виявлення пожежі та системи пожежогасіння.

Змістовний модуль 1. Системи пожежної сигналізації та системи пожежогасіння.

Тема 1: Пристрої виявлення ознак пожежі

Основні відомості про автоматичні пожежні сповіщувачі, класифікація і основні технічні характеристики автоматичних пожежних сповіщувачів.

Теплові пожежні сповіщувачі, основні чутливі елементи теплових сповіщувачів. Теплові сповіщувачі з легкоплавкими, з біметалевими, з термоелектричними, з магнітними чутливими елементами. Ручні пожежні сповіщувачі: класифікація, будова, принцип дії.

Димові пожежні сповіщувачі, основні чутливі елементи димових сповіщувачів. Радіоізотопні та оптико-електронні димові пожежні сповіщувачі; їх будова, принцип дії та технічні характеристики.

Сповіщувачі полум'я, їх чутливі елементи. Інфрачервоні та ультрафіолетові сповіщувачі полум'я; їх будова, принцип дії та технічні характеристики.

Особливості застосування різних видів автоматичних пожежних сповіщувачів.

Нормативні вимоги до розміщення автоматичних і ручних пожежних сповіщувачів. Способи підключення пожежних сповіщувачів до сигнальних ліній систем АПС.

Вибір пожежних сповіщувачів відповідно до нормативних документів (ДБН В.2.5-56:2014, галузевих норм та правил).

Тема 2. Приймальні прилади систем пожежної сигналізації

Загальні відомості про приймальні пристрої та сигнальні лінії систем АПС. Будова, принцип дії, основні технічні характеристики відомих приймальних пристроїв систем АПС.

Призначення, класифікація, принцип побудови, функціональні можливості приладів приймально-контрольних пожежних (ППКП).

Тема 3. Системи пожежної сигналізації

Основні відомості про системи автоматичної пожежної сигналізації (системи АПС); найпростіші системи АПС.

Способи перевірки працездатності систем автоматичної пожежної сигналізації. Пристрої перевірки систем автоматичної пожежної сигналізації.

Основні відомості про сучасні системи автоматичної пожежної сигналізації, адресні, адресно-аналогові системи пожежної сигналізації.

Будова адресованих систем пожежної сигналізації та їх складових, переваги їх у порівнянні з неадресованими системами, загальний принцип роботи. Підтримання експлуатаційної придатності СПС.

Тема 4: Системи водяного пожежогасіння

Призначення автоматичних систем пожежогасіння, їх застосування.

Класифікація, технічні параметри автоматичних систем пожежогасіння.

Загальна будова і робота автоматичних систем пожежогасіння.

Види вогнегасних речовин. Вибір та застосування вогнегасних речовин.

Умовні позначення елементів систем пожежогасіння в проектній документації.

Призначення, застосування, загальна будова та робота:

- водозаповнених спринклерних систем водяного пожежогасіння (ССВП);
- повітряних ССВП;
- з гідравлічним пуском дренчерних систем водяного пожежогасіння (ДСВП);
- з електричним пуском ДСВП;
- з механічним пуском ДСВП.

Робота основних елементів та вузлів, які входять до складу систем (установок) пожежогасіння і розглядаються.

Вибір та застосування сертифікованого обладнання, яке входить до складу автоматичних систем водяного пожежогасіння.

Спринклерні і дренчерні зрошувачі водяних АУП, їх будова і принцип дії. Вузли керування спринклерних і дренчерних водяних АУП. Будова і принцип дії відомих вузлів керування водяних АУП.

Призначення, застосування, будова, робота модулів водяного пожежогасіння. Підтримання експлуатаційної придатності систем водяного і пінного пожежогасіння.

Тема 5: Системи пінного пожежогасіння

Призначення, застосування, загальна будова та робота спринклерних систем пінного пожежогасіння (ССПП) та дренчерних систем пінного пожежогасіння (ДСПП).

Будова і робота основних елементів та вузлів ССПП, ДСПП.

Призначення, види, будова і робота дозуючих пристроїв ССПП, ДСПП. Піноутворювачі – призначення, класифікація, вибір, особливості зберігання та перевірки якості.

Вибір та застосування сертифікованого обладнання, яке входить до складу

автоматичних систем пінного пожежогасіння.

Пінні зрошувачі та генератори піни, їх будова і принцип дії.

Способи дозування піноутворювача; об'ємне дозування, дозування за допомогою насосів-дозаторів, змішувачів ежекторного типу, автоматичних дозаторів. Будова, принцип дії змішувачів ежекторного типу і автоматичних дозаторів.

Послідовність розрахунку, обґрунтування типу системи пожежогасіння, підбір нормативних даних для розрахунку, підбір та розміщення сертифікованих зрошувачів, трасування трубопроводів, розміщення вузлів керування і насосної станції.

Побудова розрахункової схеми системи пожежогасіння.

Гідравлічний розрахунок мережі.

Вибір насосів, електродвигунів, запірно-регулюючої та сигнальної арматури.

Визначення необхідної кількості (об'єму) вогнегасної речовини для гасіння пожежі та резерву.

Розрахунок потужності джерел електричного живлення (основного та резервного) для роботи систем водяного і пінного пожежогасіння.

Контрольні заходи

Контрольна робота № 1 (1к (4)к, семестр № 4(8)).

Диференційний Залік.

Модуль 2. Системи пожежогасіння та забезпечення безпеки людей

Змістовний модуль 2. Системи пожежогасіння

Тема 6: Системи газового пожежогасіння

Загальні відомості про газові АУП, їх класифікація. Вогнегасні речовини, що застосовуються в газових АУП.

Призначення, застосування, класифікація загальна будова і робота систем газового пожежогасіння з відповідним типом пуску (електричним, пневматичним, механічним, комбінованим).

Призначення, застосування, будова, робота модулів газового пожежогасіння з децентралізованим і в ізотермічних ємностях зберіганням вогнегасної речовини.

Обладнання, яке входить до складу модулів газового пожежогасіння.

Будова і робота запірно-пускових вузлів систем газового пожежогасіння. Характеристики та вибір для застосування вогнегасних речовин систем газового пожежогасіння.

Вибір, застосування та розміщення сертифікованого обладнання та вогнегасних речовин, які входять до складу автоматичних систем газового пожежогасіння. Підтримання експлуатаційної придатності систем газового пожежогасіння.

Тема 7: Системи порошкового пожежогасіння

Загальні відомості про порошкові АУП, класифікація порошкових АУП. Вогнегасні речовини, що застосовуються в порошкових АУП.

Призначення, застосування, класифікація, загальна будова та робота агрегатних, модульних, автономних систем порошкового пожежогасіння. Будова і робота основних елементів та вузлів систем порошкового пожежогасіння. Вогнегасні порошки – призначення, класифікація, застосування, зберігання та перевірка якості.

Вибір, застосування та розміщення сертифікованого обладнання та вогнегасних речовин, які входять до складу автоматичних систем порошкового пожежогасіння. Підтримання експлуатаційної придатності систем порошкового пожежогасіння.

Тема 8: Системи аерозольного пожежогасіння

Призначення, застосування, класифікація, загальна будова та робота модулів аерозольного пожежогасіння.

Вибір, застосування та розміщення сертифікованого обладнання систем (модулів) аерозольного пожежогасіння. Підтримання експлуатаційної придатності систем аерозольного пожежогасіння.

Тема 9: Автономні модулі пожежогасіння

Призначення, застосування, класифікація, загальна будова та робота автономних модулів пожежогасіння.

Перевірка експлуатаційної документації.

Перевірка робочого стану та працездатності.

Особливості монтажу і випробування.

Контрольні заходи

Контрольна робота № 2. (2к (5к), семестр № 3(9))

Екзамен.

Змістовний модуль 3. Системи забезпечення безпечної евакуації та пожежного спостереження

Тема 10: Системи керування евакуюванням

Призначення, зміст, види (відповідно до ДБН В.2.5-56:2014), будова,

складові систем оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей.

Правила улаштування та експлуатації систем оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей в будинках та спорудах.

Сертифіковані прилади звукового і мовленевого оповіщення: застосування, види, будова, робота, технічні характеристики. Переваги та недоліки окремих взірців звукових та мовленевих приладів оповіщення.

Вибір звукових та мовленевих приладів оповіщення.

Призначення, застосування, види сертифікованих світлових приладів оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, їх робота. Переваги та недоліки окремих взірців.

Вибір світлових приладів оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей. Підтримання експлуатаційної придатності СО.

Тема 11: Системи протидимного захисту

Призначення протидимного захисту будівель та споруд. Об'ємно-планувальні та конструктивні рішення систем протидимного захисту. Нормативні вимоги до влаштування протидимного захисту будівель різного призначення. Системи пуску протидимного захисту. Підтримання експлуатаційної придатності СПДЗ.

Тема 12: Системи централізованого пожежного спостереження

Призначення та побудова централізованого пожежного спостереження.

Система передавання тривожних сповіщень. Основні функції, виконання яких повинно здійснювати програмне забезпечення.

Вимоги до систем передавання тривожних сповіщень (ДСТУ ргEN 50136-1-1:2004).

Вимоги до інформаційних потоків та розподіленню функцій при опрацюванні централізованого техногенного та пожежного спостереження.

Устаткування, яке забезпечує передавання тривожних сповіщень: будова, загальний принцип роботи, технічні характеристики, особливості розміщення (ДСТУ EN 54-21:2009).

Порядок виведення сигналів від автоматичних систем протипожежного захисту об'єктів. Порядок виведення сигналів про вихід з ладу системи автоматичного протипожежного захисту. Підтримання експлуатаційної придатності СПТС.

Контрольні заходи

Контрольна робота № 3. (2к (5)к, семестр № 4(10).

Екзамен.

Розділ 3. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

3.1. Вимоги та рекомендації до виконання контрольної роботи № 1.

Контрольна робота № 1 (4к, семестр № 8).

Завдання на письмову контрольну роботу №1 містить два теоретичних питання та одну задачу, номери яких визначаються згідно з *таблицею 1* і у відповідності до двох останніх цифр номера шифру (ІНП - індивідуального навчального плану) здобувача вищої освіти. Наприклад: номер шифру (ІНП) – (21-34), тому вибираємо варіант індивідуального завдання – 34.

Викладач може змінити варіант контрольної роботи з урахуванням специфіки роботи студента.

Контрольна робота повинна бути виконана в окремому зошиті зрозумілим почерком та охайно оформленою або в друкованому вигляді на аркушах формату А4 у редакторі WORD, шрифт - Times New Roman 14 пт. Текст записки необхідно розміщувати на аркушах, залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм.

Перед початком виконання контрольної роботи студент повинен ознайомитися з методичними вказівками по її виконанню, вивчити запропоновану літературу та матеріали настановних лекцій.

Відповіді на питання контрольної роботи повинні супроводжуватися відповідними малюнками (схемами, фото тощо). Необхідні нормативні дані для виконання розрахунків студент визначає самостійно, користуючись довідковою та нормативною літературою.

В кінці наводиться перелік використаної літератури, яка записується в порядку появи посилань в тексті записки.

Посилання на джерело необхідно зазначати порядковим номером за переліком використаної літератури з вказівкою сторінки з джерела. Посилання пишуть в квадратних дужках, наприклад: [3, стор. 29].

Рисунки і таблиці необхідно подавати після тексту, де вони згадані вперше, та нумерувати їх. Номер рисунка і таблиці складається з номера розділу і порядкового номера в межах розділу, між якими ставиться крапка, Наприклад: *Рис. 1.2* (другий рисунок першого розділу), *Таблиця 2.3* (третя таблиця другого розділу).

Формули нумерують, як рисунки і таблиці, в межах розділу. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.2) (друга формула третього розділу).

Виконана робота оцінюється з урахуванням правильності та глибини викладених питань, вміння пов'язати теоретичні питання з практичною діяльністю.

Робота, яка виконана не за своїм варіантом, або виконана частково студенту не зараховується. Таку роботу потрібно виконана студенту повторно з урахуванням зауважень викладача-рецензента.

Завдання для виконання контрольної роботи

В таблиці 1 наведено завдання на письмову контрольну роботу № 1.

Перші дві цифри завдання вказують номери теоретичних питань, третя цифра з літерою вказує номер задачі, що обирається за таблицею 2. Теоретичні питання та умови задач приведено нижче.

Таблиця 1. Вибір завдання

Передостання цифра шифру	Остання цифра шифру									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	19, 22, 16	15, 32, 1в	6, 42, 2а	21, 52, 2б	19, 30, 2в	7, 40, 18а	14, 50, 18б	20, 28, 18в	19, 38, 19а	18, 48, 19б
1	18, 23, 3а	21, 33, 3б	21, 43, 3в	11, 53, 4а	15, 31, 4б	11, 41, 19в	7, 51, 20а	16, 29, 20б	14, 39, 20в	12, 49, 21а
2	3, 24, 4в	18, 34, 5а	2, 44, 5б	18, 22, 5в	20, 32, 6а	21, 42, 21б	19, 52, 21в	21, 30, 22а	1, 40, 22б	2, 50, 22в
3	1, 25, 6б	9, 35, 6в	18, 45, 7а	10, 23, 7б	17, 33, 7в	5, 43, 23а	11, 53, 23б	9, 31, 23в	16, 41, 24а	11, 51, 24б
4	14, 26, 8а	20, 36, 8б	17, 46, 8в	15, 24, 9а	3, 34, 9б	3, 44, 24в	19, 22, 25а	13, 32, 25б	16, 42, 25в	21, 52, 26а
5	6, 27, 9в	14, 37, 10а	19, 47, 10б	18, 25, 10в	10, 35, 11а	16, 45, 26б	20, 23, 26в	18, 33, 27а	11, 43, 27б	14, 53, 27в
6	18, 28, 11б	13, 38, 11в	7, 48, 12а	3, 26, 12б	2, 36, 12в	21, 46, 28а	6, 24, 28б	3, 34, 28в	10, 44, 29а	4, 22, 29б
7	15, 29, 13а	20, 39, 13б	4, 49, 13в	14, 27, 14а	1, 37, 14б	11, 47, 29в	4, 25, 30а	10, 35, 30б	15, 45, 30в	5, 23, 31а
8	13, 30, 14в	8, 40, 15а	9, 50, 15б	12, 28, 15в	13, 38, 16а	11, 48, 31б	6, 26, 31в	21, 36, 32а	10, 46, 32б	21, 24, 32в
9	5, 31, 16б	18, 41, 16в	18, 51, 17а	14, 29, 17б	5, 39, 17в	3, 49, 33а	9, 27, 33б	13, 37, 33в	6, 47, 1а	8, 25, 21б

Теоретичні питання

1. Основні ознаки пожежі.
2. Автоматичні пожежні сповіщувачі, визначення і призначення.
3. Засоби пожежної автоматики: основні та додаткові.
4. Системи керування та контролю.
5. Види систем керування та контролю.
6. Автоматичний регулятор, класифікація.
7. Регулятори прямої дії, переваги та недоліки.
8. Регулятори непрямої дії, переваги та недоліки.
9. Вимірювальні елементи, класифікація.
10. Виконавчі механізми автоматичних регуляторів.
11. Системи протипожежного захисту, види та призначення.
12. Класифікація ПС за видом контрольованої ознаки пожежі.
13. Класифікація ПС за характером реакції на ознаку пожежі.
14. Основні технічні характеристики ПС.
15. Теплові ПС, області застосування і класифікація, умовні позначення.
16. Чутливі елементи теплових ПС.
17. Будова, принцип дії та області застосування лінійних теплових ПС.
18. Будова, принцип дії та області застосування теплових ПС типу ТПТ-2, ТПТ-4.
19. Властивості диму, що використовуються при створенні димових ПС.
20. Димові ПС, області застосування і класифікація, умовні позначення.
21. Чутливі елементи оптикоелектронних димових ПС.
22. Будова, принцип дії та області застосування димових ПС типу СП-Т, СПД-3.
23. Чутливий елемент радіоізотопних димових ПС.
24. Принцип дії лінійних димових ПС.
25. Будова, принцип дії та області застосування аспіраційних пожежних сповіщувачів.
26. Будова, принцип дії та області застосування газових пожежних сповіщувачів.
27. Будова, принцип дії та області застосування комбінованих пожежних сповіщувачів.
28. Властивості відкритого полум'я, що використовуються при створенні сповіщувачів полум'я.
29. Сповіщувачі полум'я: області застосування, класифікація, умовні позначення.
30. Чутливі елементи сповіщувачів полум'я.
31. Принцип дії інфрачервоних сповіщувачів полум'я.
32. Принцип дії ультрафіолетових сповіщувачів полум'я.
33. Принципи будовання автоматичних комбінованих ПС.
34. Нормативні вимоги до кількості автоматичних ПС, що встановлюються в приміщенні.

35. Нормативні вимоги до встановлення автоматичних ПС в захищеному приміщенні.
36. Нормативні вимоги до розміщення точкових ПС в захищеному приміщенні.
37. Системи пожежної сигналізації, призначення та їх основні компоненти.
38. Дискретні пожежні сповіщувачі.
39. Адресно-аналогові системи пожежної сигналізації.
40. Можливі несправності в лініях зв'язку систем пожежної сигналізації, їх виявлення та індикація.
41. Сигнальна лінія системи пожежної сигналізації, види сигнальних ліній.
42. Променеві сигнальні лінії, їх підключення до приймально-контрольного пристрою пожежної сигналізації.
43. Кільцеві сигнальні лінії, їх підключення до приймально-контрольного пристрою пожежної сигналізації.
44. Основні функції, які виконують приймально-контрольні пристрої пожежної сигналізації.
45. Приміщення, де можуть встановлюватися приймально-контрольні пристрої пожежної сигналізації.
46. Електроживлення приймально-контрольних пристроїв пожежної сигналізації.
47. Вимоги до приміщень з постійним черговим персоналом, де встановлюються приймально-контрольні пристрої.
48. Вимоги до приміщень без постійного чергового персоналу, де встановлюються приймально-контрольні пристрої.
49. Вимоги до встановлення приймально-контрольних пристроїв пожежної сигналізації.
50. Вимоги до прокладання проводів та кабелів сигнальних ліній в захищеному приміщенні.
51. Системи оповіщення та управління евакуацією людей 1-3 типів.
52. Системи оповіщення та управління евакуацією людей 4-5 типу.
53. Система централізованого пожежного спостереження.

Таблиця 2. Дані для розв'язання задачі контрольної роботи № 1.

№ п/п	Назва приміщення	Розміри (м)	Тип перекриття (покриття)
1	2	3	4
1.	Розкрійний цех швейної фабрики	а) 72×54×9 б) 54×24×6 в) 36×12×6	Ребристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,6 м, відстань між ребрами 2 м.
2.	Склад шпалер	а) 72×36×6	Плоскі багатопустотні

		б) 36×12×6 в) 54×24×6	залізобетонні плити
3.	Насосна станція перекачування горючих рідин	а) 24×12×6 б) 15×6×6 в) 36×12×6	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
4.	Машинний зал ЕОМ	а) 24×12×3 б) 36×16×6 в) 20×12×4	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
5.	Лабораторія загальної хімії НДІ	а) 18×6×3 б) 24×15×3 в) 26×12×3	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
6.	Ділянка змішування порошків цеху металопокриття	а) 24×12×6 б) 12×12×6 в) 12×8×6	Ребристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,4 м, відстань між ребрами 1,5 м.
7.	Склад зберігання автомобільних шин	а) 26×6×3 б) 24×12×4 в) 20×10×3	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
8.	Склад зберігання дерев'яних моделей	а) 24×9×6 б) 12×9×3 в) 20×6×4	Ребристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,6 м, відстань між ребрами 2 м.
9.	Майстерня по ремонту трансформаторів	а) 12×9×4 б) 18×8×3 в) 24×6×6	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
10.	Насосна станція зрідженого газу	а) 10×4×4 б) 9×6×3 в) 9×8×3	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
11.	Склад аміачної селітри та горючих хімікатів	а) 20×12×6 б) 18×6×3 в) 22×5×3	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
12.	Аптечний склад	а) 16×8×4 б) 18×10×6 в) 15×4×4	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
13.	Глядацький зал театру	а) 30×20×9 б) 32×20×9 в) 36×24×10	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
14.	Бібліотека	а) 18×12×3 б) 20×8×3 в) 24×18×5	Ребристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,6 м, відстань між ребрами 2 м.

15.	Сховище для збереження фільмів для кінопроекторів	а) 24×12×6 б) 18×12×6 в) 12×9×4	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
16.	Майстерня ремонту взуття	а) 24×18×6 б) 30×16×6 в) 20×14×6	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
17.	Швейний цех	а) 8×6×3 б) 12×8×3 в) 14×10×3	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
18.	Склад трикотажних виробів	а) 36×24×6 б) 54×36×6 в) 50×40×3	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
19.	Адміністративне приміщення	а) 18×12×3 б) 12×12×3 в) 20×12×3	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
20.	Цех виробництва взуття	а) 24×18×6 б) 36×24×6 в) 16×18×5	Ребристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,5 м, відстань між ребрами 3 м.
21.	Цех мукомельного виробництва	а) 24×12×6 б) 36×12×6 в) 24×18×5	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
22.	Закритий склад деревостружкових плит	а) 30×18×6 б) 50×32×6 в) 40×18×5	Ребристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,6 м, відстань між ребрами 4 м.
23.	Цех виробництва сувенірів з дерева	а) 20×5×4 б) 16×4×4 в) 18×12×4	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
24.	Цех виробництва штучних смол	а) 20×12×5 б) 18×8×5 в) 17×9×5	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
25.	Цех парових сушарок безперервної дії	а) 50×18×9 б) 40×22×8 в) 38×16×6	Ребристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,45 м, відстань між ребрами 2 м.
26.	Цех вичинки шкіри	а) 30×20×6 б) 43×16×5 в) 24×30×4	Ребристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,38 м, відстань між ребрами 2,5 м.
27.	Склад органічних розчинників	а) 12×8×3 б) 16×7×3	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити

		в) 14×9×3	
28.	Лабораторія для аналізу нафти	а) 18×16×3 б) 16×10×4 в) 12×12×4	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
29.	Дільниця випробування електродвигунів	а) 20×18×6 б) 18×16×5 в) 17×14×6	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
30.	Кабельні тунелі електростанцій	а) 400×4×4 б) 500×5×3 в) 450×4×3	Рибристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,2 м, відстань між ребрами 2,8 м.
31.	Цех виробництва меблів	а) 24×8×4 б) 20×12×5 в) 23×11×6	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити
32.	Цех виробництва руберойду	а) 16×16×6 б) 52×18×6 в) 40×14×5	Рибристі залізобетонні плити. Висота ребра 0,6 м, відстань між ребрами 2,5 м.
33.	Столярно-складальний цех	а) 24×18×6 б) 36×12×6 в) 64×20×6	Плоскі багатопустотні залізобетонні плити

3.2. Вимоги та рекомендації до виконання контрольної роботи № 2.

Контрольна робота № 3. (5к, семестр № 9).

Завдання на письмову контрольну роботу № 2 містить *три* теоретичні питання, номери яких визначаються згідно з *таблицею 3* і у відповідності до двох останніх цифр номера шифру (ІНП - індивідуального навчального плану) здобувача вищої освіти. Наприклад: номер шифру (ІНП) – (21-15), тому вибираємо варіант індивідуального завдання – 15.

Викладач може змінити варіант контрольної роботи з урахуванням специфіки роботи студента.

Контрольна робота повинна бути виконана в окремому зошиті зрозумілим почерком та охайно оформленою або в друкованому вигляді на аркушах формату А4 у редакторі WORD, шрифт - Times New Roman 14 пт. Текст записки необхідно розміщувати на аркушах, залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм.

Перед початком виконання контрольної роботи студент повинен ознайомитися з методичними вказівками по її виконанню, вивчити запропоновану літературу та матеріали настановних лекцій.

Відповіді на питання контрольної роботи повинні супроводжуватися відповідними малюнками (схемами, фото тощо). Необхідні нормативні дані для виконання розрахунків студент визначає самостійно, користуючись довідковою та нормативною літературою.

В кінці наводиться перелік використаної літератури, яка записується в порядку появи посилань в тексті записки.

Посилання на джерело необхідно зазначати порядковим номером за переліком використаної літератури з вказівкою сторінки з джерела. Посилання пишуть в квадратних дужках, наприклад: [3, стор. 29].

Рисунки і таблиці необхідно подавати після тексту, де вони згадані вперше, та нумерувати їх. Номер рисунка і таблиці складається з номера розділу і порядкового номера в межах розділу, між якими ставиться крапка, Наприклад: *Рис. 1.2* (другий рисунок першого розділу), *Таблиця 2.3* (третя таблиця другого розділу).

Виконана робота оцінюється з урахуванням правильності та глибини викладених питань, вміння пов'язати теоретичні питання з практичною діяльністю.

Робота, яка виконана не за своїм варіантом, або виконана частково студенту не зараховується. Таку роботу потрібно виконана студенту повторно з урахуванням зауважень викладача-рецензента.

Завдання для виконання контрольної роботи

В таблиці 3 наведено завдання на письмову контрольну роботу № 2.

Цифри завдання вказують номери теоретичних питань, що вказані нижче.

Таблиця 3. Вибір завдання

Передостання цифра шифру	Остання цифра шифру									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	1, 11, 21	2, 12, 22	3, 13, 23	4, 14, 24	5, 15, 25	6, 16, 26	7, 17, 27	8, 18, 28	9, 19, 29	10, 20, 47
1	18, 23, 31	21, 33, 32	21, 43, 33	11, 23, 34	15, 31, 35	11, 41, 36	7, 22, 37	16, 29, 38	14, 27, 39	12, 33, 40
2	11, 21, 47	12, 22, 2	13, 23, 3	14, 24, 4	15, 25, 5	16, 26, 6	17, 27, 7	18, 28, 8	19, 29, 9	20, 30, 41
3	18, 23, 46	21, 33, 32	21, 43, 33	11, 23, 34	15, 31, 35	11, 41, 36	7, 22, 37	16, 29, 38	14, 24, 39	12, 25, 42
4	11, 21, 45	12, 22, 2	13, 23, 3	14, 24, 4	15, 25, 5	16, 26, 6	17, 27, 7	18, 28, 8	19, 29, 9	20, 30, 43
5	18, 23, 44	21, 33, 32	21, 43, 33	11, 23, 34	15, 31, 35	11, 41, 36	7, 21, 37	16, 29, 38	14, 27, 39	12, 39, 44
6	11, 21, 43	12, 22, 2	13, 23, 3	14, 24, 4	15, 25, 5	16, 26, 6	17, 27, 7	18, 28, 8	19, 29, 9	20, 30, 45
7	18, 23, 41	21, 33, 32	21, 43, 33	11, 25, 34	15, 31, 35	11, 41, 36	7, 21, 37	16, 29, 38	14, 39, 39	12, 39, 46
8	11, 21, 42	12, 22, 2	13, 23, 3	14, 24, 4	15, 25, 5	16, 26, 6	17, 27, 7	18, 28, 8	19, 29, 9	20, 30, 47
9	18, 23, 43	21, 33, 32	21, 43, 33	11, 23, 34	15, 31, 35	11, 41, 36	7, 21, 37	16, 29, 38	14, 39, 39	12, 29, 48

Питання до контрольної роботи

1. Призначення та види автоматичних систем пожежогасіння.
2. Системи водяного пожежогасіння.
3. Призначення, будова та принцип дії спринклерних автоматичних систем пожежогасіння.
4. Призначення, будова та принцип дії дренчерних автоматичних систем пожежогасіння.
5. Види спонукальних систем дренчерних водяних АСПГ.

6. Контрольно-пускові вузли дренчерних водяних АСПГ.
7. Основні відомості про пінні АСПГ.
8. Класифікація пінних АСПГ.
9. Дозування піноутворювача.
10. Основні відомості про газові АСПГ.
11. Вогнегасні речовини газових АСПГ.
12. Види спонукальних систем газових АСПГ.
13. Основні відомості про порошкові АСПГ;
14. Будова та принцип роботи порошкових АСПГ;
15. Модулі порошкового пожежогасіння.
16. Основні відомості про аерозольні АСПГ.
17. Будова та принцип роботи аерозольних АСПГ.
18. Генератори вогнегасного аерозолю.
19. Основні відомості про автономні модулі пожежогасіння.
20. Автономні модулі порошкового пожежогасіння.
21. Автономні модулі газового пожежогасіння.
22. Автономні модулі аерозольного пожежогасіння.
23. Призначення СО.
24. Загальна будова та вимоги до СО.
25. Типи СО.
26. Галузь застосування та загальні вимоги до СПДЗ.
27. Типи СПДЗ та вимоги до їх елементів.
28. Організація спостереження за СПЗ об'єктів.
29. Система передавання тривожних сповіщень (СПТС).
30. Особливості будови та принципу роботи системи водяного пожежогасіння спринклерного типу.
31. Особливості будови та принципу роботи системи водяного пожежогасіння дренчерного типу.
32. Особливості будови та принципу роботи системи пінного пожежогасіння.
33. Особливості будови та принципу роботи системи газового пожежогасіння.
34. Особливості будови та принципу роботи системи порошкового пожежогасіння.
35. Особливості будови та принципу роботи системи аерозольного пожежогасіння.
36. Особливості будови та принципу роботи автономних модулів пожежогасіння.
37. Особливості будови та принципу роботи СО.
38. Особливості будови та принципу роботи СПДЗ.
39. Особливості будови та принципу роботи системи водяного пожежогасіння спринклерного типу.
40. Особливості будови та принципу роботи системи водяного пожежогасіння дренчерного типу.
41. Особливості будови та принципу роботи системи пінного пожежогасіння.
42. Особливості будови та принципу роботи системи газового пожежогасіння.
43. Особливості будови та принципу роботи системи порошкового

- пожежогасіння.
44. Особливості будови та принципу роботи системи аерозольного пожежогасіння.
  45. Особливості будови та принципу роботи автономних модулів пожежогасіння.
  46. Особливості будови та принципу роботи СО.
  47. Особливості будови та принципу роботи СПДЗ.
  48. Особливості будови та принципу роботи СЦПС.

3.3. Вимоги та рекомендації до виконання контрольної роботи № 3.

Контрольна робота № 3 (5к, семестр № 10).

Завдання на письмову контрольну роботу № 3 містить **чотири** теоретичні питання, номери яких визначаються згідно з *таблицею 4* і у відповідності до двох останніх цифр номера шифру (ІНП - індивідуального навчального плану) здобувача вищої освіти. Наприклад: номер шифру (ІНП) – (21-25), тому вибираємо варіант індивідуального завдання – 25.

Викладач може змінити варіант контрольної роботи з урахуванням специфіки роботи студента.

Контрольна робота повинна бути виконана в окремому зошиті зрозумілим почерком та охайно оформленою або в друкованому вигляді на аркушах формату А4 у редакторі WORD, шрифт - Times New Roman 14 пт. Текст записки необхідно розміщувати на аркушах, залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм.

Перед початком виконання контрольної роботи студент повинен ознайомитися з методичними вказівками по її виконанню, вивчити запропоновану літературу та матеріали настановних лекцій.

Відповіді на питання контрольної роботи повинні супроводжуватися відповідними малюнками (схемами, фото тощо). Необхідні нормативні дані для виконання розрахунків студент визначає самостійно, користуючись довідковою та нормативною літературою.

В кінці відповідей наводиться перелік використаної літератури, яка записується в порядку появи посилань в тексті записки.

Посилання на джерело необхідно зазначати порядковим номером за переліком використаної літератури з вказівкою сторінки з джерела. Посилання пишуть в квадратних дужках, наприклад: [2, стор. 15].

Рисунки і таблиці необхідно подавати після тексту, де вони згадані вперше, та нумерувати їх. Номер рисунка і таблиці складається з номера розділу і порядкового номера в межах розділу, між якими ставиться крапка, Наприклад: *Рис. 1.2* (другий рисунок першого розділу), *Таблиця 2.3* (третя таблиця другого розділу).

Виконана робота оцінюється з урахуванням правильності та глибини викладених питань, вміння пов'язати теоретичні питання з практичною діяльністю.

Робота, яка виконана не за своїм варіантом, або виконана частково студенту не зараховується. Таку роботу потрібно виконана студенту повторно з урахуванням зауважень викладача-рецензента.

Завдання для виконання контрольної роботи

В таблиці 4 наведено завдання на письмову контрольну роботу № 3.

Цифри завдання вказують номери теоретичних питань, що вказані нижче.

Таблиця 4. Вибір завдання

Передостання цифра шифру	Остання цифра шифру									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	1, 11, 21, 31	2, 12, 22, 32	3, 13, 23, 33	4, 14, 24, 34	5, 15, 25, 35	6, 16, 26, 36	7, 17, 27, 37	8, 18, 28, 38	9, 19, 29, 39	10, 20, 30, 40
1	11, 21, 31, 41	12, 22, 32, 42	13, 23, 33, 43	14, 24, 34, 44	15,25, 35, 45	16, 26, 36, 46	17, 27, 37, 47	18, 28, 38, 48	19, 29, 39, 49	20, 30, 40, 50
2	1, 11, 21, 31	2, 12, 22, 32	3, 13, 23, 33	4, 14, 24, 34	5, 15, 25, 35	6, 16, 26, 36	7, 17, 27, 37	8, 18, 28, 38	9, 19, 29, 39	10, 20, 30, 40
3	11, 21, 31, 41	12, 22, 32, 42	13, 23, 33, 43	14, 24, 34, 44	15,25, 35, 45	16, 26, 36, 46	17, 27, 37, 47	18, 28, 38, 48	19, 29, 39, 49	20, 30, 40, 50
4	1, 11, 21, 31	2, 12, 22, 32	3, 13, 23, 33	4, 14, 24, 34	5, 15, 25, 35	6, 16, 26, 36	7, 17, 27, 37	8, 18, 28, 38	9, 19, 29, 39	10, 20, 30, 40
5	11, 21, 31, 41	12, 22, 32, 42	13, 23, 33, 43	14, 24, 34, 44	15,25, 35, 45	16, 26, 36, 46	17, 27, 37, 47	18, 28, 38, 48	19, 29, 39, 49	20, 30, 40, 50
6	1, 11, 21, 31	2, 12, 22, 32	3, 13, 23, 33	4, 14, 24, 34	5, 15, 25, 35	6, 16, 26, 36	7, 17, 27, 37	8, 18, 28, 38	9, 19, 29, 39	10, 20, 30, 40
7	11, 21, 31, 41	12, 22, 32, 42	13, 23, 33, 43	14, 24, 34, 44	15,25, 35, 45	16, 26, 36, 46	17, 27, 37, 47	18, 28, 38, 48	19, 29, 39, 49	20, 30, 40, 50
8	1, 11, 21, 50	2, 12, 22, 49	3, 13, 23, 48	4, 14, 24, 47	5, 15, 25, 45	6, 16, 26, 44	7, 17, 27, 43	8, 18, 28, 42	9, 19, 29, 41	10, 20, 47, 40
9	11, 21, 31, 41	12, 22, 32, 42	13, 23, 33, 43	14, 24, 34, 44	15,25, 35, 45	16, 26, 36, 46	17, 27, 37, 47	18, 28, 38, 48	19, 29, 39, 49	20, 30, 40, 50

Теоретичні питання

- 1) Основні ознаки пожежі.
- 2) Автоматичні пожежні сповіщувачі, визначення і призначення.
- 3) Засоби пожежної автоматики: основні та додаткові.
- 4) Системи керування та контролю.
- 5) Види систем керування та контролю.
- 6) Автоматичний регулятор, класифікація.
- 7) Контрольно-пускові вузли дренчерних водяних АСПГ.
- 8) Системи водяного пожежогасіння.

- 9) Автономні модулі газового пожежогасіння.
- 10) Виконавчі механізми автоматичних регуляторів.
- 11) Системи протипожежного захисту, види та призначення.
- 12) Класифікація ПС за видом контролюваної ознаки пожежі.
- 13) Автономні модулі порошкового пожежогасіння.
- 14) Основні технічні характеристики ПС.
- 15) Теплові ПС, області застосування і класифікація, умовні позначення.
- 16) Чутливі елементи теплових ПС.
- 17) Будова, принцип дії та області застосування лінійних теплових ПС.
- 18) Будова, принцип дії та області застосування теплових ПС типу ТПТ-2, ТПТ-4.
- 19) Властивості диму, що використовуються при створенні димових ПС.
- 20) Димові ПС, області застосування і класифікація, умовні позначення.
- 21) Чутливі елементи оптикоелектронних димових ПС.
- 22) Будова, принцип дії та області застосування димових ПС типу СП-Т, СПД-3.
- 23) Чутливий елемент радіоізотопних димових ПС.
- 24) Принцип дії лінійних димових ПС.
- 25) Будова, принцип дії та області застосування аспіраційних пожежних сповіщувачів.
- 26) Будова, принцип дії та області застосування газових пожежних сповіщувачів.
- 27) Будова, принцип дії та області застосування комбінованих пожежних сповіщувачів.
- 28) Властивості відкритого полум'я, що використовуються при створенні сповіщувачів полум'я.
- 29) Сповіщувачі полум'я: області застосування, класифікація, умовні позначення.
- 30) Основні відомості про аерозольні АСПГ.
- 31) Принцип дії інфрачервоних сповіщувачів полум'я.
- 32) Принцип дії ультрафіолетових сповіщувачів полум'я.
- 33) Принципи будовання автоматичних комбінованих ПС.
- 34) Нормативні вимоги до кількості автоматичних ПС, що встановлюються в приміщенні.
- 35) Нормативні вимоги до встановлення автоматичних ПС у захищеному приміщенні.
- 36) Нормативні вимоги до розміщення точкових ПС у захищеному приміщенні.
- 37) Системи пожежної сигналізації, призначення та їх основні компоненти.

- 38) Дискретні пожежні сповіщувачі.
- 39) Адресно-аналогові системи пожежної сигналізації.
- 40) Система передавання тривожних сповіщень (СПТС).
- 41) Особливості будови та принципу роботи системи водяного пожежогасіння спринклерного типу.
- 42) Особливості будови та принципу роботи системи водяного пожежогасіння дренчерного типу.
- 43) Особливості будови та принципу роботи системи пінного пожежогасіння.
- 44) Особливості будови та принципу роботи системи газового пожежогасіння.
- 45) Особливості будови та принципу роботи системи порошкового пожежогасіння.
- 46) Особливості будови та принципу роботи системи аерозольного пожежогасіння.
- 47) Особливості будови та принципу роботи автономних модулів пожежогасіння.
- 48) Особливості будови та принципу роботи СО.
- 49) Особливості будови та принципу роботи СПДЗ.
- 50) Особливості будови та принципу роботи системи водяного пожежогасіння спринклерного типу.

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Правила пожежної безпеки в Україні. Наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417.
2. ДБН В.2.5-56:2014 Системи протипожежного захисту.
3. ДСТУ EN 54-1:2003 Системи пожежної сигналізації. Частина 1. Вступ.
4. ДСТУ EN 54-2:2003 Системи пожежної сигналізації. Частина 2. Прилади приймально-контрольні пожежні (EN 54-2:1997, IDT).
5. ДСТУ EN 54-3:2003 Системи пожежної сигналізації. Частина 3. Оповіщувачі пожежні звукові (EN 54-3:2001, IDT).
6. ДСТУ EN 54-4:2003 Системи пожежної сигналізації. Частина 4. Устаткування електроживлення (EN 54-4:1997, IDT).
7. ДСТУ EN 54-5:2003 Системи пожежної сигналізації. Частина 5. Сповіщувачі пожежні теплові точкові (EN 54-5:2000, IDT).
8. ДСТУ EN 54-7:2004 Системи пожежної сигналізації. Частина 7. Сповіщувачі пожежні димові точкові розсіяного світла, пропущеного світла або іонізаційні (EN 54-7:2000, IDT).
9. ДСТУ EN 54-10:2004 Системи пожежної сигналізації. Частина 10. Сповіщувачі пожежні полум'я точкові (EN 54-10:2002, IDT.)
10. ДСТУ EN 54-11:2004 Системи пожежної сигналізації. Частина 11. Сповіщувачі пожежні ручні (EN 54-11:2001, IDT).
11. ДСТУ EN 54-12:2004 Системи пожежної сигналізації. Частина 12. Сповіщувачі пожежні димові лінійні пропущеного світла.
12. ДСТУ prEN 54-13:2004 Системи пожежної сигналізації. Частина 1. Вимоги щодо систем та оцінювання сумісності (prEN 54-13:2001, IDT).
13. ДСТУ-Н CEN/TS 54-14:2009 Системи пожежної сигналізації та оповіщення. Частина 14. Настанови щодо побудови, проектування, монтування, введення в експлуатацію, експлуатування і технічного обслуговування (CEN/TS 54-14:2004, IDT).
14. ДСТУ EN 54-17:2009 Системи пожежної сигналізації. Частина 17. Ізолятори короткого замикання (EN 54-17:2005, IDT).
15. ДСТУ EN 54-18:2009 Системи пожежної сигналізації. Частина 18. Пристрої вводу-виводу (EN 54-18:2005, IDT).
16. ДСТУ EN 54-20:2009 Системи пожежної сигналізації. Частина 20. Сповіщувачі пожежні димові аспіраційні (EN 54-20:2006, IDT).

17. ДСТУ EN 54-21:2009 Системи пожежної сигналізації. Частина 21. Пристрої передавання пожежної тривоги та попередження про несправність (EN 54-21:2006, IDT).
18. ДСТУ ISO 6309:2007 Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір (ISO 6309:1987, IDT).
19. ДСТУ CEN/NS 14816 Стационарні системи пожежогасіння. Дренчені водорозпилювальні системи. Проекування, монтування та технічне обслуговування.
20. ДСТУ EN 13565-2 Стационарні системи пожежогасіння. Системи пінного пожежогасіння. Проекування, монтування та технічне обслуговування.
21. ДСТУ pr EN 50136-1-1:2004 Системи тривожної сигналізації. Системи передавання тривожних сповіщень та обладнання. Частина 1-1 Загальні вимоги до систем передавання тривожних сповіщень.
22. ДСТУ IEC 60839-7-1 Системи тривожної сигналізації. Частина 7-1. Формати сповіщень і протоколи для послідовних інтерфейсів даних у системах передавання тривожних сповіщень. Основні положення.
23. ДСТУ ISO 7240-1:2007 Системи пожежної сигналізації та оповіщення. Частина 1. Загальні положення, терміни та визначення понять (ISO 7240-1:2005, IDT).
24. ДСТУ ISO 8421-3:2007 Протипожежний захист. Словник термінів. Частина 7. Пожежна сигналізація та оповіщення (ISO 8421-3:1989, IDT).
25. ДСТУ Н Б В.2.5-37:2008 Інженерне обладнання будинків і споруд. Настанова з проєкування, монтування та експлуатації автоматизованих систем моніторингу та управління будівлям і спорудам.
26. ГОСТ 12.4.026-76* ССБТ Цвета сигнальные и знаки безопасности.
27. ДБН В.1.1-7-2002 Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва.
28. ДБН В.2.2-9-2009 Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди. Основні положення.
29. ДБН В.2.2-15-2005 Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення.
30. ДБН В.2.2-23:2009 Будинки і споруди. Підприємства торгівлі.
31. ДБН В.2.2-24:2009 Проекування висотних житлових і громадських будинків.
32. ДБН В.2.3-15: 2007 Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів.
33. ВСН 47-85 Нормы проектирования автоматических установок пожаротушения кабельных сооружений.

34. НАПБ А.01.003-2009 Правила улаштування та експлуатації систем оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей в будинках та спорудах.
35. НАПБ Б.03.002-2007 Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою.
36. НАПБ Б.05.022-2006 Інструкція про порядок проведення приймально-здавальних та періодичних випробувань систем примусового димовидалення та підпору повітря будинків і споруд.
37. НПАОП 0.00-1.07-94 Правила будови і безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском.
38. НПАОП 40.01-1.32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок.
39. НПАОП 40.1-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів.
40. ПУЭ-87 Правила устро́йства електроустановок (6-е издание, переработаное и дополненное).
41. Наказ МНС України від 25.12.2009 року № 886, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.01.2010 року за № 60/17355. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з проектування, монтування, технічного обслуговування засобів протипожежного захисту та систем опалення, оцінки протипожежного стану об'єктів
42. Воробйов О.І. Проектування, монтаж, технічне обслуговування установок пожежної сигналізації.: Навчальний посібник – Львів: Сполом, 2003. – 138 с.
43. Воробйов О.І. Системи пожежогасіння: Навчальний посібник – Львів: Сполом, 2007.-157 с.
44. Котов А.Г. Пожаротушение и системы безопасности – Киев: НПФ «БРАНД МАСТЕР», 2010. – 277 с.
45. Дерев'янка О.А., Бондаренко С.М., Христич В.В., Антошкін О.А. Системи пожежної та охоронної сигналізації. Текст лекцій. – Харків: УЦЗУ, 2008. – 136 с.
46. Дерев'янка О.А., Бондаренко С.М., Антошкін О.А., Мурін М.М., Могильніков О.М. Автоматика для запобігання вибухам та пожежам. Посібник – Харків: АЦЗУ, 2006. – 279 с.
47. Бубырь Н.Ф. и др. Пожарная автоматика. – М: Стройиздат, 1984.-209 с.
48. Бубырь Н.Ф. и др. Эксплуатация установок пожарной автоматики – М: Стройиздат, 1986.-366 с.
49. Шаровар Ф.И. Методы раннего обнаружения загораний. – М: Стройиздат, 1988.-356 с.
50. Шаровар Ф.И. Принципы построения и методы раннего обнаружения загораний. – М: Стройиздат, 1988.-356 с.

51. Шаровар Ф.И. Устройства и системы пожарной сигнализации. – М: Стройиздат, 1985.-375 с.
52. Котов А.Г. Пожаротушение и системы безопасности – Киев: Изд.дом «Репро-Графіка», 2003.-207 с.

Допоміжна

53. Бабуров В.П., Бабурич В.В., Фомин В.И. Технические средства систем охранной и пожарной сигнализации. Часть 2. Технические средства пожарной сигнализации: Учебно-справочное пособие / Под общ. ред. В.И. Фомина. – М.: Изд-во «Пожнаука», 2009. – 232 с.
54. Точилкина В.Г., Айзенштейн Р.М. Требования к проектам установок пожарной сигнализации – К: Будівельник, 1986.104 с.
55. Иванов Е.Н. Расчет и проектирование систем пожарной защиты. М.: Химия, 1977.-376 с.
56. Христич В.В., Дерев'янюк О.А. та інші. Системи пожежної та охоронної сигналізації – Харків: АПБУ МВС України, 2001. – 104 с.
57. Собратьев С.В. Установки пожаротушения автоматические. Справочник – М.: Спецтехника, 2002.
58. Навацкий А.А. Производственная и пожарная автоматика, ч.1.- М.:ВИПТШ, 1985.
59. Бубырь Н.Ф., Бабуров В.П., Потапов В.А. Производственная и пожарная автоматика, ч.2. - М.: ВИПТШ. 1986.
60. Иванов Е.М. Автоматическая пожарная защита. - М.: Стройиздат, 1980
61. Болотин Е.Т, Мажара И.И, Пестмалъ Н.Ф.Проектирование установок автоматического пожаротушения.- Киев: Будівельник,1980
62. Абрамов Ю.А. Основы пожарной автоматики. Учебник. МВД Украины. 1993 г.
63. Синилов В.Г. Системы охранной, пожарной и охранно-пожарной сигнализации. Учебник. Москва. Издательский центр «Академия». 2006 г.
64. Снитюк В.Е., Быченко А.А., Джулай А.Н. Эволюционные технологии принятия решений при пожаротушении. – Черкассы, Маклаут. 2008. – 268 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. www.tiras.com.ua
2. www.arton.com.ua
3. www.gamma.com.ua
4. www.brandmaster.kiev.ua

Послідовність вирішення задачі

Підібрати систему автоматичної пожежної сигналізації (сповіщувачі, приймальні пристрої, джерела живлення тощо), визначити кількість сповіщувачів та шлейфів пожежної сигналізації, накреслити план розташування сповіщувачів.

1. Вибір типу системи автоматичних пожежних сповіщувачів (СПС).

Розробка системи пожежної сигналізації починається з вибору виду автоматичних пожежних сповіщувачів, які повинні забезпечити надійне виявлення загорань на захищеному об'єкті. Потрібний тип пожежних сповіщувачів визначається необхідністю виявлення пожежі на її початковій стадії і залежить від переважно первинної ознаки пожежі, а саме: тепло, дим або відкрите полум'я.

Слід відзначити, що в залежності від горючих речовин і матеріалів та їх кількість може бути одна або кілька первинних ознак пожежі. При нормативному методі вибору типу автоматичних пожежних сповіщувачів треба звернутись до відповідних будівельних норм, до норм технологічного проектування, до відомчих переліків тощо з обов'язковим посиланням на використаний нормативний документ.

Для вибору типу пожежних сповіщувачів можна скористатися ДБН В.2.5-56:2014 “Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту” та розділом 6.4 ДСТУ Н СЕН\TS 54 – 14:2009 “Системи пожежної сигналізації. Частина 14. Настанови з побудови, проектування, монтування, технічного обслуговування”.

За цим документом для складу для зберігання аміачної селітри і горючих пестицидів потрібний тепловий сповіщувач.

Вибираємо тепловий пожежний сповіщувач.

2. Вибір виду і конкретної моделі СПС

Після вибору типу автоматичних ПС виконуємо вибір виду і конкретної моделі, яка дозволить надійно виявити загорання на захищеному об'єкті на початковій стадії пожежі. Вказаний вибір буде здійснюватися з урахуванням властивостей горючих речовин і матеріалів, а також особливостей захищеного об'єкта і технологічного процесу в ньому.

Вибір конкретної моделі автоматичних ПС здійснюється за допомогою технічних паспортів, каталогів та інтернет-ресурсів виробників продукції протипожежного призначення.

Для захисту виберемо тепловий пожежний сповіщувач типу ТПТ-3, що випускається ПП «АРТОН» м. Чернівці.

Сповіщувач пожежний тепловий максимальний ТПТ-3, призначений для контролю температури навколишнього середовища в закритих приміщеннях різних будівель і споруд. При перевищенні порогового значення температури навколишнього середовища в приміщенні, що охороняється, сповіщувач формує сигнал «ПОЖЕЖА» для ППК. Режим «ПОЖЕЖА» ідентифікується червоним оптичним індикатором. Сповіщувач розрахований на безперервну цілодобову роботу із ППК, по двопровідному шлейфу сигналізації (постійно струмовому або знакозмінному) з номінальною напругою живлення 12 або 24 В.

Сповіщувач забезпечує індикацію чергового режиму роботи.

Сповіщувач відповідає класу А2 по ДСТУ EN 54-5:2003.

Технічні характеристики пожежного сповіщувача ТПТ-3	
Діапазон статичної температури спрацьовування, °С	+54... +70
Діапазон живлячих напруг, В	9—30
Струм споживання в черговому режимі при максимальній напрузі живлення 30В, мА, не більше	0,1
Струм споживання в режимі «ПОЖЕЖА» встановлюється зовнішнім резистором в діапазоні значень, мА	5—20
Внутрішній опір в режимі «ПОЖЕЖА» при струмі 20 мА, Ом, не більше	500
Габаритні розміри, мм	Ø80×27
Маса, кг	0,05
Середній термін служби, років, не менше	10

3. Розміщення автоматичних ПС на захищеному об'єкті

Місце встановлення пожежних сповіщувачів потрібно вибирати з урахуванням необхідності виявлення загорання на всій площі приміщення що захищається. Систему автоматичної пожежної сигналізації призначено також для керування системою автоматичного пожежогасіння, тому необхідно кожен точку поверхні, що підлягає захисту, контролювати не менше ніж двома автоматичними пожежними сповіщувачами.

Розміщення ПС на захищувальному об'єкті виконується відповідно до вимог ДБН В. 2.5-56:2014 «Інженерне обладнання будинків та споруд. Системи протипожежного захисту». Вибираємо, для нашого приміщення, квадратну схему розташування ПС, яку приведено в ДБН В. 2.5-56:2014.

Додаткове розміщення пожежних сповіщувачів визначаємо згідно з розділом А.6.4 додатку А ДСТУ Н СЕН\TS 54 – 14:2009 “Системи пожежної сигналізації. Частина 14. Настанови з побудови, проектування, монтування, технічного обслуговування та ДБН В.2.5-56:2014 «Інженерне обладнання будинків та споруд. Системи протипожежного захисту».

При наявності на покритті частин виступаючих від площини покриття, які утворені балками, прогинами, ребрами плит слід зменшити максимальну відстань між сповіщувачами і стіною згідно розділу А.6.4 додатку А ДСТУ Н СЕН\TS 54 – 14:2009.

Для приміщення, яке має розміри $20 \times 12 \times 5$, максимальна відстань між сповіщувачами $a=7$ м, від сповіщувача до стіни $b=3,5$ м.

Для нашого приміщення встановимо 6 пожежних сповіщувачів типу ТПТ-2. Відстань між сповіщувачами 7 метрів, між сповіщувачем і стіною 3 метри ($a=7$ м, $b=3$ м)

З урахуванням вимог, площа що контролюється одним пожежним сповіщувачем становить 40 м^2 .

4. Вибір приймального пристрою пожежної сигналізації.

Після розміщення пожежних сповіщувачів на захищеному об'єкті вони об'єднуються в сигнальні лінії. Визначимо орієнтовану кількість сигнальних ліній для системи пожежної сигналізації, що розробляється. Враховуємо, що кількість пожежних сповіщувачів, які включаються в одну сигнальну лінію не повинна перевищувати 32 шт.

Згідно з визначеною кількістю сигнальних ліній вибираємо конкретний сертифікований пристрій пожежної сигналізації за допомогою довідкової літератури, каталогів. Вибраний приймальний пристрій повинен задовольняти вимоги ДБН В.2.5-56:2014. Але резерв ємності приймального пристрою повинен бути не менше ніж 10 %. Для забезпечення надійної роботи системи пожежної сигналізації її приймальний пристрій повинен мати основний і резервне джерело живлення.

В якості приймальної апаратури, яка приймає сигнали від сповіщувачів, застосовуємо приймально-контрольний пристрій пожежної сигналізації ППКП «Тірас-4П».

Приймально-контрольний пристрій пожежної сигналізації ППКП «Тірас-4П» призначений для прийняття і формування сигналу “Увага” зі вказуванням номера сигнальної лінії при спрацюванні одного сповіщувача в лінії; прийом і формування сигналу “Тривога” зі вказуванням номера сигнальної лінії.

Після розташування сповіщувачів здійснюємо трасування лінійної частини системи пожежної сигналізації. Для приміщення хімічної чистки для

обслуговування населення достатньо одного променя, тому що кількість оповіщувачів в ньому не перевищує 32 штуки. Решта променів приймальної апаратури використовується в якості резервних, що не протирічить вимогам ДБН В 2.5-56:2014.

Приймальну апаратуру розташовуємо в одному з приміщень де здійснюється цілодобове чергування персоналу підприємства, з урахуванням вимог ДБН В 2.5-56:2014.

Приміщення чергового персоналу розміщене на першому поверсі будівлі, при цьому вихід із приміщення виконано назовні.

В приміщенні чергового персоналу передбачена:

- температура повітря в межах 18 – 25 °С; відносна вологість не більше 80 %; природне, штучне робоче і аварійне освітлення.

Робоче освітлення забезпечує освітленість приміщення не менше 150 Лк, для люмінесцентних ламп і не менше 100 Лк, для ламп розташованих при аварійному – не менше 10% від норм робочого освітлення.

Автоматичне включення аварійного освітлення.

За відсутності резервування по змінному струму живлення мережі аварійного освітлення передбачене автоматичне освітлення від акумуляторних батарей.

5. Проектування схеми пожежної сигналізації і опис розробленої системи

Установка пожежної сигналізації відноситься до теплових тому, що в якості сповіщувачів застосовано пожежні сповіщувачі типу ТПТ-3. Принцип роботи установки АПС в цілому можливо описати таким чином.

При виникненні пожежі в захищуваному приміщенні швидко починає зростати температура. На її зростання реагує пожежний сповіщувач ТПТ – 3. Такі відносяться до типу ТПС, які спрацьовують при перевищенні порогового значення температури навколишнього середовища. Теплові пожежні сповіщувачі реагують на теплову енергію, що звільняється під час пожежі. Вимірювання температури повітря здійснюється, як правило, за допомогою напівпровідникових термочутливих елементів. У випадку, якщо температура підіймається вище за встановлене діючим стандартом значення (поріг спрацьовування), сповіщувач видає сигнал пожежі на приймальний пристрій Тірас-4П. Який в свою чергу вмикає сигнальний прилад і передає інформацію про пожежу в оперативно-диспетчерську службу.

(Титульний лист)

**Національний університет цивільного захисту України
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Факультет пожежної безпеки**

Кафедра автоматичних систем безпеки та електроустановок

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни

«СИСТЕМИ АВТОМАТИЧНОГО КОНТРОЛЮ НЕБЕЗПЕЧНИХ ФАКТОРІВ»

(заочна форма, __ роки навчання)

Виконав:

студент __ курсу ВЗН

_____ групи

_____ (П)

Шифр ІНП: _____

Перевірив:

доцент кафедри

АСБтаЕ

Віталій ТОМЕНКО